

ارائه مدلی برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های

پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی

حمید والایی شریف^۱، علی تقی پور ظهیر^۲، افسانه زمانی مقدم^۳، حمیده رشادت جو^۴

چکیده:

پژوهش حاضر به منظور ارائه مدلی برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی (مورد- واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران) انجام گرفت. روش تحقیق پیمایشی از نوع زمینه یابی و روش جمع آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود. جامعه آماری در این پژوهش را کلیه اعضای هیات علمی تمام وقت و نیمه وقت واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران تشکیل می‌دهند که تعداد آنها در مقطع زمانی انجام تحقیق (سال تحصیلی ۹۴-۹۳)، بر پایه آمار اخذ شده از سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، بالغ بر ۵۹۲۲ نفر بوده است. در خصوص تعیین روایی صوری و محتوایی پرسشنامه، محقق از مساعدت و همفکری صاحب نظران این حوزه جهت بررسی و تأیید روایی صوری و محتوایی پرسشنامه بهره مند گردید. برای تعیین پایایی سؤالات، پرسشنامه به طور آزمایشی در میان ۳۰ نفر از اعضای جامعه آماری (استادان واحدهای دانشگاهی استان تهران) اجرا شد که در نهایت، نتایج حاصله با استفاده از روش آلفای کرونباخ، پایایی سؤالات پرسشنامه در سطح ۰/۹۷ مورد تأیید واقع گردید. جهت تعیین اعتبار مدل طراحی شده، از نظرات ۳۰ نفر از استادان متخصص در زمینه پژوهش با مرتبه علمی دانشیار و استاد استفاده گردید. نتایج پژوهش، مدل نهایی را که شامل ۶ مؤلفه اصلی (عوامل اداری و سازمانی، عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل اقتصادی و مالی، عوامل فردی و حرفه‌ای، تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی، رفع موانع و مشکلات پژوهش) و ۳۲ زیر مؤلفه بود را مورد تأیید قرار داد.

کلید واژه‌ها: توسعه مشارکت، فعالیت‌های پژوهشی، اعضای هیات علمی، دانشگاه آزاد اسلامی.

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۹/۱

پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۳/۲۸

^۱ - دانش آموخته دکتری تخصصی مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران (نویسنده مسئول)

h.valaei125@gmail.com

^۲ - گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

^۳ - گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

^۴ - گروه مدیریت آموزشی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران

مقدمه

آموزش عالی، مهم‌ترین و سازنده‌ترین نهاد اجتماعی است که بایستی موجب افزایش و گسترش دانش و تولید علم در جامعه از طریق توسعه و ترویج پژوهش شود و در نهایت نتایج پژوهش‌های تولید شده در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، منجر به نوعی فعالیت مولد و باعث افزایش نقش فرد و پیشرفت جامعه گردد. امروزه پذیرفته شده است که آموزش نه تنها یکی از حقوق اولیه و اصلی انسان است، بلکه یکی از شاخص‌های اصلی توسعه اقتصادی و اجتماعی نیز محسوب می‌گردد. عنصر حیاتی در به روز نمودن فعالیت‌های آموزش عالی، پژوهش و تحقیقات علمی است که عمدتاً توسط اعضای هیات علمی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی انجام می‌گیرد. ضمن اینکه "در آموزش عالی مدرن هیچ مسأله‌ای اساسی‌تر از ارتباط بین آموزش و پژوهش وجود ندارد" (قورچیان و همکاران، ۱۳: ۱۳۹۳).

استادان دانشگاه با توجه به نقش و فضای کاری حرفه‌ای خود، وظیفه مهمی در ارتباط با انجام پژوهش بر عهده دارند. تحقیقات و پژوهش‌های علمی، به‌ویژه تحقیقاتی که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی توسط اعضای هیات علمی انجام می‌شود یکی از ارکان توسعه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و تکنولوژیکی محسوب می‌گردد و لذا توسعه خوداتکا در درازمدت، و حل مشکلات مربوط به توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بدون انجام تحقیقات و تولید علم بویژه در دانشگاهها میسر نیست. بدیهی است برای تحقق این امر مهم، بهره‌گیری از نیروی عظیم و خلاق استادان دانشگاهها و دستاوردهای علمی و پژوهشی آنان در زمینه‌های مختلف اجتناب ناپذیر است. به رغم رشد کمی ایران (پنجاه درصدی) در زمینه تولیدات مقالات علمی از سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۳ میلادی، هنوز با کشورهای در حال توسعه و پیشرفته از نظر کمیت و کیفیت فعالیت‌های پژوهشی بویژه مقالات فاصله زیادی داریم و این فاصله در حوزه علوم اجتماعی و انسانی عمیق‌تر است. فقر تولید علم در کشور یک مشکل تاریخی، سیاسی، فرهنگی و روان‌شناختی است (سبحانی‌نژاد و افشار، ۱۳۸۸). با توجه به نسبت جمعیت ایران و جهان، حداقل سهم مورد انتظار ایران از نظر کمی در پژوهش و تولید علم در مقیاس جهانی ۳ درصد است. "مطابق آخرین آمارهای ارائه شده، سهم ایران از تولیدات علمی جهان در مقطع (۲۰۱۵. م)، در خوش‌بینانه‌ترین حالت فقط ۱/۷ درصد است. از طرفی بررسی‌های صورت گرفته در زمینه کیفیت مقالات در نشریه معتبر "نیچر"، مقالات ایرانی به مراتب جایگاه نامناسب‌تری را نشان

می‌دهند. جایگاه ایران در زمینه شاخص ارجاع دانشمندان جهان به مقالات ایرانی به عنوان مصداق کیفیت مقالات علمی، ایران در بین ۳۹ کشور مورد بررسی، در رتبه ۳۶ دنیا و در جایگاهی پایین‌تر از کشورهای هم‌چون، سنگاپور، آفریقای جنوبی، عربستان سعودی، مصر و ترکیه قرار گرفته است. در حال حاضر از نظر شاخص ارجاع به مقالات، سهم عربستان ۸۹٪، درصد و سهم ایران نصف آن یعنی ۴۴٪ درصد است. از نظر سهم ارجاع، کشور ایران پس از عربستان سعودی (۸۹٪ درصد)، ترکیه (۴۹٪ درصد)، مصر (۴۶٪ درصد) در جایگاه پنجم منطقه خاورمیانه می‌باشد (نشریه الکترونیک فرزانه، ۱۳۹۳).

با توجه به امکانات عظیم در اختیار دانشگاه آزاد اسلامی از جمله: داشتن ۲۰ میلیون متر مربع فضای آموزشی در قالب ۴۶۶ واحد دانشگاهی تجمیع شده و فعال، ۶۱ مرکز رشد و ۴۵۱ شرکت دانش بنیان و واحد فناور، سهم ۵۶ درصدی از توسعه تحصیلات تکمیلی، ۳۶۹ مجله منتشر شده علمی، این دانشگاه می‌تواند در ارتقاء و بهبود سطح کمی و کیفی پژوهش در کشور بسیار مؤثر و پیش‌تاز بوده و سهم ۴۰ درصدی خود از فعالیت‌های پژوهشی کشور را به بالاترین میزان تا رسیدن به جایگاه شایسته خود ارتقاء دهد (میرزاده، ۱۳۹۳). در خصوص تولید مقالات علمی نیز، ایران در مقطع زمانی ۲۰۱۵ و ۲۰۱۴ در بین ۱۵۰ کشور جهان، رتبه ۲۱ را کسب کرده که با وجود رشد چشمگیر، این واقعیت نشان می‌دهد کماکان سهم پژوهش و تولید علم در دانشگاه‌های ایران بویژه در دانشگاه آزاد اسلامی، که بطور عمده توسط اعضای هیات علمی انجام می‌شود، همچنان بسیار ناچیز می‌نماید.

از طرفی، حضور محققان ایران در کنگره‌های بین‌المللی نیز که امکان تعاملات بین‌المللی و همکاری‌های مشترک را ایجاد می‌کند طی پانزده سال گذشته از ۲۰٪ به حدود ۱٪ درصد کاهش پیدا کرده است (روند تحولات شاخص‌های علم و فناوری، ۱۳۹۳).

با توجه به واقعیت‌های فوق مسئله اصلی پژوهش این است که «برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، چه مدلی را می‌توان ارائه نمود؟». نتایج این پژوهش می‌تواند برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی و سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، و همچنین رفع مشکلات و موانع پژوهش در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی مورد استفاده قرار گیرد.

ماهیت پیچیده و غیرخطی تحولات، موجب شده است تا دوران تسلط یک ایده خاص، نظام سلسله مراتبی کاهش یابد و بتدریج زمینه برای حضور متنوع افراد و گروه‌ها در تصمیم‌گیری‌های سازمانی فراهم آید. «تنوع»^۱ نه تنها از ویژگی‌های مدیریت دانشگاهی است بلکه به عقیده دایموند^۲ (۲۰۰۲: ۳۵۷) از خصوصیات بی‌همتای آن و محوری برای کیفیت فعالیت‌های دانشگاهی است. با توجه به ماهیت نظام دانشگاهی یعنی «استقلال»، «آزادی علمی»، «حرفه‌گرایی»، «مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی» مشارکت افراد در پیشبرد امور دانشگاه (بو‌یژه فعالیت‌های پژوهشی) اجتناب‌ناپذیر می‌گردد.

با نژاد پنج سازمان فرضی را برای نمایش الگوهای مختلف مدیریت سازمان و رهبری در دانشگاه یعنی دانشگاه بوروکراتیک (با ساختار و تصمیم‌گیری عقلایی)؛ دانشگاه آنارشی (دانشگاهی با هرج و مرج سازمان یافته)، دانشگاه سیاسی (رقابت بر سر قدرت و منابع)؛ الگوی دانشگاهی سایبرنتیک (هدایت از طریق نظارت بر خود) و دانشگاه مشارکتی ارائه می‌کند. وی؛ الگوی مشارکتی را با عنوان «تقسیم قدرت و ارزش‌ها در جامعه برابر»^۳ نام می‌برد و با ویژگی‌هایی چون مذاکره و توافق جمعی، قدرت مشارکتی، کم‌اهمیت شمردن سلسله‌مراتب، تعهدات، آرمان و ارزش‌های مشترک، حلقه‌های تعامل، رهبری، مشورت و مسئولیت‌های همگانی مشخص می‌نماید. به طور کلی الگوی مشارکتی، به عنوان اجتماعی از افرادی که علائق و منافع مشترک دارند تعریف می‌شود. در این الگو تفاوت‌های شغلی و موقعیتی لحاظ نمی‌شود و افراد به صورت برابر و مساوی با هم تعامل دارند به همین دلیل از دانشگاه به عنوان «جامعه همکاران»^۴ و یا «هیات کارشناسان»^۵ یاد می‌کند. سرجیوانی^۶ (۲۰۰۶: ۱۸۰) یادآور می‌شود که وقتی ساختار داری پیوند سست باشد، رابطه همکارانه، تعیین‌کننده است. وی، بین واژه توافق^۷ و همکارانه^۸ و برابر، تمایز قائل می‌شود. توافق، ناظر به روابط انسانی دوستانه بین اعضاء و مدیران است که با ویژگی‌هایی چون وفاداری، اعتماد و سهولت گفتگو، مشخص که در نتیجه باعث توسعه روابط اجتماعی

^۱ - Diversity

^۲ - Diamond

^۳ - The collegial institution: sharing power and values in a community of Equals

^۴ - Community of Colleagues

^۵ - Collegium

^۶ - Sergiovanni

^۷ - Congeniality

^۸ - Collegiality

می‌شود. برعکس؛ همکاری ناظر به تعامل بین مدیر و اعضاء است و با ویژگی‌هایی چون احترام متقابل، مشارکت و گفتگوی خاص درباره آموزش و یادگیری مشخص می‌گردد. وقتی که همکاری در سطح بالا است یک فرهنگ حرفه‌ای قدرتمند افراد از طریق هنجارهای کاری مشارکتی در ارتباط با یکدیگر نگه می‌دارد. این هنجارها، با اهداف سازمان پیوند زیادی دارند، به طور هماهنگ توزیع شده‌اند و تعهد افراد را برای عملکرد فوق العاده ارتقاء می‌دهد و امکان می‌دهد به طور خاص درباره کارشان با یکدیگر گفتگو نمایند و نیز به دیگر افراد کمک کنند که آنان نیز در انجام فعالیتهای مربوط به آموزش درگیر شده و مشارکت نمایند (آراسته به نقل از باثوم، ۱۳۸۲: ۱۲).

«تصمیم‌گیری مشارکتی^۱ سیستم اجتماعی خود - هدایتی است که در آن افراد در فرایند تصمیم‌گیری و مسئولیتهای ناشی از آن، مشارکت می‌کنند. در دانشگاه منظور از اداره کردن مشارکتی این است که مسئولیت تصمیمات سازمانی، بین هیات امناء، مدیران، اعضای هیات علمی، کارکنان و دانشجویان به صورت مشارکتی انجام گیرد (لی یو^۲، ۱۹۹۶). با توجه به اینکه دانشگاه، شایسته‌ترین و با صلاحیت‌ترین نهاد اجتماعی به شمار می‌آید و ارکان اداره و مدیریت آن نیز به بیان صریح آئین نامه مدیریتی دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی «شوراها» است (شریعت، ۱۳۸۳) شایسته است از توانمندی منابع انسانی خود، بویژه اعضای هیات علمی بهره‌گیری نماید؛ به این منظور؛ مشارکت اعضای هیات علمی در امور دانشگاه‌ها بر کدام عوامل زیربنایی باید استوار شود و آنان نیز مشارکت در کدام حوزه کاری فعالیت دانشگاه‌ها را ترجیح می‌دهند؟

از دیدگاه فرنج و بل، مجموعه عواملی که توجه به فرهنگ، فرایندها، ساختار، ویژگی‌های روانشناختی، فن شناختی و مدیریتی را در یک سیستم جامع (مانند دانشگاه) معطوف می‌دارد و می‌تواند تسهیل‌کننده تصمیم‌گیری مشارکتی باشد، در حوزه‌ها و قلمروهای زیر در یک دانشگاه مطرح می‌باشد (فرنج و بل، ۱۳۸۰: ۳۳): ۱- حوزه آموزش و تدریس، ۲- حوزه علمی - پژوهشی، ۳- حوزه خدمات و مشاوره، ۴- حوزه مدیریتی - اجرایی، ۵- حوزه نوآوری و آینده

^۱ - Participative Decision - Making

^۲ - Lau

پژوهی، ۶- حوزه انتظارات اعضای هیات علمی، ۷- حوزه بودجه و امور مالی، ۸- حوزه تسهیلات و تجهیزات (منابع فیزیکی)

همانگونه که ملاحظه می‌شود، یکی از مهم‌ترین این حوزه‌ها، که اعضای هیات علمی می‌توانند در آن مشارکت مؤثر داشته باشند، حوزه پژوهش در دانشگاه است.

یکی از اقدامات مهم در راستای تشویق اعضای هیات علمی به مشارکت بیشتر در فعالیت‌های پژوهشی، تصویب و ابلاغ آئین نامه جدید ارتقای مرتبه اعضای هیات علمی موسسه‌های علمی و پژوهشی از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی و ابلاغ آن از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به دانشگاهها دولتی و دانشگاه آزاد اسلامی می‌باشد. در این آئیننامه نظام ارتقای مرتبه اعضای هیات علمی (آموزشی-پژوهشی) در قالب چهار فعالیت فرهنگی- تربیتی- اجتماعی، آموزشی، پژوهشی- فناوری و علمی- اجرایی تبیین و تنظیم گردیده است. براساس ماده ۳ این آئیننامه که اختصاص به فعالیت‌های پژوهشی و فناوری اعضای هیات علمی دارد، کسب حداقل امتیاز از فعالیت‌های پژوهشی و فناوری برای ارتقای مرتبه عضو هیات علمی، به شرح جدول ذیل ضروری شمرده شده است:

جدول ۱. حداقل امتیازهای لازم برای ارتقای مرتبه اعضای هیات علمی

حداقل امتیاز کل از مجموع موارد ۱ تا ۴	حداقل امتیاز لازم از مجموع مؤلفه‌های مؤلفه ۱ (تربیتی و اجتماعی)	حداقل امتیاز لازم از ماده ۴ (علمی- اجرایی)	حداقل امتیاز لازم از ماده ۳ (پژوهشی و فناوری)	حداقل امتیاز لازم از ماده ۲ (آموزشی)	مرتبه بعد از ارتقا	مرتبه بعد از ارتقا
۹۰	۶۵	۱۰	۵	۳۰۰	مربی	مربی
۱۰۰	۸۵	۱۰	۵	۱۰	آموزشیار	مربی
۱۱۰	۹۰	۱۰	۵	۲۰	استادیار	استادیار
۱۲۰	۹۵	۱۰	۵	۸	دانشیار	دانشیار
		۱۰	۵	۱۴	استاد	استاد

* تذکر: از تاریخ ۹۲/۱/۱ حداقل امتیاز لازم از بندهای ۱ الی ۹ (به استثنای بند ۶) ۵ امتیاز می‌شود، در نتیجه حداقل امتیازات لازم از مجموع بندهای ۱ الی ۹ از تاریخ مذکور ۱۰ امتیاز می‌باشد.

به هر حال تدوین و ابلاغ آئین نامه جدید برای بسط و توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی کافی نیست، با توجه به نیازهای اجتماعی، اقتصادی، علمی و صنعتی، ساختار، قابلیت‌ها، امکانات و شرایط دانشگاه آزاد اسلامی به نظر می‌رسد باید ساز و کارهای جدیدی ارائه شود که مشارکت اعضای هیات علمی بدون اینکه احساس اجبار و الزام در امر پژوهش نمایند، مشارکت آنان در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه توسعه یابد. در این راستا پژوهش‌های مختلفی در داخل و خارج از کشور انجام شده که به ذکر برخی از مهم‌ترین آنها به شرح ذیل پرداخته می‌شود:

شکیبائی، قورچیان و خلخالی طی تحقیقی در سال ۱۳۸۸ تحت عنوان "ارائه مدلی برای ایجاد دانشگاه پژوهشی در نظام آموزش عالی" ایجاد نوآوری پژوهشی، تلفیق آموزش و پژوهش، در مواجهه با نیازهای در حال تغییر، شناخته شدن در عرصه بین‌المللی پژوهش، تقویت پژوهش با فراهم کردن فرصت تحقیق در تمامی سطوح، پایه ریزی آموزش و پژوهش به شیوه‌هایی نظیر حل مسئله و بهترین پایگاه مشورت دولت در حل مشکلات را، از جمله مؤلفه‌های مدل دانشگاه پژوهشی عنوان نموده‌اند. همچنین نشان داده‌اند که در حال حاضر دانشگاه‌های ما بیشتر آموزش محور عمل نموده و بر همین اساس نیاز به بازنگری بنیادی جهت گذار به پژوهش محوری دارند. لذا شخصیت‌های پژوهشی کارآفرین، ثمره دانشگاه‌های پژوهشی خواهند بود که پس از تحقق الزامات و پیش‌نیازها، می‌توانند ارتقای ملی و بین‌المللی کشور را عینیت بخشند.

کاظمی، روشن و بنی اسدی طی تحقیقی در سال ۱۳۸۹ "عوامل مؤثر بر افزایش فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان و شهید باهنر کرمان" که به روش علی-مقایسه‌ای انجام داده‌اند، نتیجه‌گیری کرده‌اند که آشنایی بیشتر اعضای هیات علمی با مهارت‌های پژوهشی، کاهش فعالیت‌های کاری غیر پژوهشی و قرار گرفتن اعضای هیات علمی در فضای پژوهشی بر افزایش فعالیت‌های پژوهشی آنان مؤثر است. از سوی دیگر داشتن فرصت ارتباط با صنعت، مهارت ارتباط اجتماعی، اهمیت دادن به تأمین نیازهای غیر مالی و نظم کاری اعضای هیات علمی نیز در این راستا تأثیر زیادی دارد.

تحقیقی در سال ۱۳۸۹ توسط مظلومیان، زندی فر و رستگار تحت عنوان "بررسی و مقایسه عوامل مؤثر بر فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی علوم پایه و علوم انسانی دانشگاه پیام نور استان فارس" انجام شده، براساس نتایج این تحقیق، بین عواملی از قبیل مرتبه علمی، وضعیت

استخدامی، میزان فعالیت اشتراکی، مسئولیت اجرایی دسترسی به پایگاهها و منابع اطلاعاتی، میزان تسلط بر روش تحقیق، مهارت‌های رایانه‌ای، تسلط به زبان انگلیسی، و زمان اختصاص داده شده به فعالیت‌های غیر علمی با میزان فعالیت علمی - پژوهشی، رابطه معنی داری وجود دارد. تحقیقی با عنوان " بررسی عوامل بازدارنده فعالیت پژوهشی اعضای هیات علمی رشته‌های علوم انسانی " توسط حسین پور در سال ۱۳۹۰ در دانشگاه‌های اهواز انجام گرفته، در این تحقیق، کمبود امکانات پژوهشی، ضعف مدیریت و سیاست گذاری پژوهشی، موانع توانمند سازی اعضای هیات علمی، ضوابط دست و پاگیر اداری، موانع شخصی، مسائل اجتماعی و مشکلات اقتصادی از جمله عوامل بازدارنده فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی دانسته شده است. در تحقیقی که در سال ۱۳۹۰ توسط عمانی با عنوان " تحلیل عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای هیات علمی کشاورزی در فعالیت‌های علمی - پژوهشی و بررسی موانع موجود " انجام شده، مواردی مانند دیوان سالاری شدید، مسائل اداری دست و پاگیر و زیر ساخت‌های اجتماعی و فرهنگی نامناسب از جمله موانع مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی ذکر گردیده است.

عزیزی در سال ۱۳۹۲ با تحقیقی تحت عنوان " بررسی راههای بهبود عملکرد پژوهشی اعضای هیات علمی در علوم انسانی " نشان داده که بهبود عملکرد پژوهشی اساتید در حوزه علوم انسانی از یک طرف مستلزم انجام اصلاحات در رویکردهای سازمانی و مدیریت و سیاستگذاری پژوهشی و از طرف دیگر مشروط به اجرای برنامه‌های توانمند سازی و تقویت بنیه حرفه‌ای اعضای هیات علمی در زمینه پژوهش و فراهم کردن شرایط و منابع مناسب مالی، مادی و علمی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی توسط اساتید است. همچنین در این تحقیق فراهم کردن بسترهای مناسب و حمایت گرای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و لحاظ کردن دغدغه‌های شخصی و حرفه‌ای اعضای هیات علمی از جمله عوامل مؤثر بر رونق فعالیت‌های پژوهشی عنوان گردیده است.

آلن ویانگ^۱ (۲۰۰۹) طی یک مطالعه فرا تحلیلی در بررسی بیش از ۴۰ پژوهش، نشان داده‌اند بین کارآیی در تدریس و میزان فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی همبستگی وجود دارد،

^۱Allen & yung

به نحوی که پژوهش بر اثربخشی یادگیری دانشجویان تأثیر مثبت دارد. وتی، بلامی و مورلی^۱ (۲۰۰۸)، در پژوهشی که در کشورهای استرالیا، انگلستان و زلاندنو انجام دادند، مشاهده کردند؛ عملکرد پژوهشی با تدریس رابطه مثبت دارد. ولی با پست اجرایی، این رابطه از نوع معکوس است. هم چنین نتیجه گرفتند؛ عملکرد پژوهشی بیش از آموزش و کارهای اجرایی در ارتقاء اعضای هیأت علمی مؤثر است. موس و کوباکی^۲ (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای نشان داده‌اند که میزان احساس انزوا توسط دانشجویان بر میزان دانش مورد استفاده در پژوهش آن‌ها تأثیر منفی دارد. ساتریوآ^۳ (۲۰۰۶) طی تحقیقی دریافت که، وجود یک مرکز پژوهشی، اعتبارات دریافتی از منابع بیرونی برای مقاصد پژوهشی و تسهیلات کتابخانه‌ای مناسب عواملی هستند که هم بهره‌وری و هم کیفیت مقالات چاپ شده اساتید گروه‌های مورد مطالعه را بهبود می‌بخشند. از نظر آنها پذیرش دانشجویان دکتری نیز می‌تواند در بهره‌وری پژوهشی اساتید مؤثر واقع شود.

سؤالات تحقیق

۱. ابعاد و مولفه‌های مشارکت اعضای هیأت علمی در فعالیت‌های پژوهشی کدامند؟
۲. وضعیت موجود مشارکت اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی (واحدهای دانشگاهی استان تهران) در فعالیت‌های پژوهشی، چگونه است؟
۳. درجه تناسب مدل پیشنهادی (از نظر متخصصان) به چه میزان می‌باشد؟

روش تحقیق

روش پژوهش، پیمایشی از نوع زمینه یابی بود با عنایت به گستردگی و پراکندگی جغرافیایی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران روش نمونه گیری بدین صورت انجام گرفت که، ابتدا کل واحدهای دانشگاهی استان تهران، به پنج منطقه غرب، شرق، جنوب و شمال و مرکز استان تهران تقسیم شد، سپس از بین واحدهای مناطق پنجگانه (۲۶ واحد دانشگاهی) با استفاده از شیوه نمونه گیری خوشه‌ای، تعداد ۲ واحد دانشگاهی از هر منطقه بطور تصادفی (مجموعاً ۱۰ واحد) انتخاب و سپس توزیع پرسشنامه در بین اعضای هیات علمی تمام وقت و نیمه وقت هر واحد دانشگاهی، به تناسب حجم و تعداد اعضای هیات علمی هر واحد صورت گرفت. جدول شماره ۲- تعداد نمونه انتخابی را به تفکیک واحدهای دانشگاهی منتخب استان نشان می‌دهد:

¹ Vetty & blomy & morly

¹⁹ Moss,G.and Kubacki

³suttera

جدول ۲. تعداد نمونه انتخابی به تفکیک واحدهای دانشگاهی استان تهران

نام واحد	تعداد اعضای هیات علمی تمام وقت و نیمه وقت	تعداد نمونه انتخابی	منطقه
تهران مرکزی	۱۱۱۹	۱۱۶	مرکز
تهران پزشکی	۳۵	۴	
اسلام شهر	۳۰۲	۳۱	جنوب
یادگار امام خمینی (ره) - شهرری	۳۷۵	۳۹	
علوم و تحقیقات	۸۴۲	۸۷	شمال
تهران شمال	۵۵۷	۵۸	
دماوند	۱۲۰	۱۲	شرق
رودهن	۴۱۰	۴۳	
تهران غرب	۷۸	۸	غرب
شهر قدس	۱۵۹	۱۷	
جمع کل	۳۹۹۷	۴۱۵	-

با توجه به حجم جامعه آماری (۵۹۲۲ نفر) ابتدا تعداد ۳۶۱ نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه تحقیق برگزیده شد، سپس با توجه به احتمال عدم دسترسی به همه اعضای نمونه و احتمال عدم عودت برخی پرسشنامه‌ها از سوی پاسخ دهندگان ۱۵٪ به تعداد مذکور اضافه گردید. در نهایت با احتساب افزایش صورت گرفته، تعداد ۴۱۵ نفر به عنوان نمونه نهایی تعیین گردید. برای جمع آوری داده‌های پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. این پرسشنامه مشتمل بر ۴۰ سؤال بسته و ۱ سؤال باز (مجموعاً ۴۱ سؤال) دو وجهی (وضعیت موجود و مطلوب) بود. روایی صوری و محتوایی آن با نظر خواهی از ۵ نفر از خبرگان و متخصصان در حوزه پژوهش‌های دانشگاهی و پایایی آن با اجرای آزمایشی روی ۳۰ نفر از اعضای هیات علمی و محاسبه آلفای کرونباخ، در حد ۰/۹۷ تأیید شد. برای تجزیه تحلیل داده‌ها از روشهای آمار توصیفی نظیر فراوانی، درصد، واریانس، میانگین و نرم افزار SPSS^۱ (نسخه ۱۶) و در زمینه آمار استنباطی از روش تحلیل عاملی از نوع اکتشافی و آزمون KMO^۲ بارتلت، استفاده گردید. جهت تعیین اعتبار مدل طراحی شده، محقق از شاخص‌های روایی همگرا، AVE^۳ یا متوسط واریانس استخراج شده و شاخص روایی تشخیصی (معیار فورکر لارکر^۴) و برای تعیین کیفیت

^۱Statistical Package for the Social Science

^۲ Kaiser meyer olkin

^۳ - Average variance Extracted

^۴ - forker & larker

مدل طراحی شده از شاخص اشتراک یا CVcom^۱ و شاخص افزونگی، شاخص استون - گایسلر^۲ یا CVred استفاده شد.

یافته‌ها

سؤال اول پژوهش: ابعاد و مؤلفه‌های مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی کدامند؟ در پاسخ به سؤال فوق، ابتدا به مطالعه و مرور ادبیات و پیشینه پژوهش در داخل و خارج از کشور پرداخته شد که تا حد امکان تحقیقات انجام شده در ایران و جهان در این خصوص مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. ابعاد و مؤلفه‌های توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیتهای پژوهشی ابتدا در ۸ بعد شامل: عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، عوامل اداری و سازمانی، تسهیلات و تجهیزات، نوع فعالیت پژوهشی، رفع موانع و مشکلات پژوهش، عوامل مالی و اقتصادی و عوامل فردی و شخصی، در نظر گرفته شد، سپس با استفاده از تحلیل عاملی و نظر خواهی از خبرگان و اساتید راهنما و مشاور، ابعاد مذکور مورد جرح و تعدیل و ادغام قرار گرفت و در نهایت ۶ مؤلفه شامل ۱-عوامل اداری و سازمانی ۲-عوامل اجتماعی و فرهنگی ۳-عوامل مالی و اقتصادی ۴-عوامل فردی و حرفه‌ای ۵-تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی ۶-رفع موانع و مشکلات پژوهش، به عنوان مؤلفه‌های نهایی شناسایی و تعیین گردید. جدول ذیل مؤلفه‌های مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی را به همراه بار عاملی هر کدام از عوامل نشان می‌دهد:

جدول ۳. مؤلفه‌های مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی و بار عاملی هر یک از آنها

ردیف	نام عامل	تعداد گویه‌ها	شماره گویه‌ها	بار عاملی
۱	عامل اداری و سازمانی	۸	۱-۸	۰.۶۱۸
۲	عوامل اجتماعی و فرهنگی	۹	۹-۱۷	۰.۵۹۹
۳	عوامل فردی و حرفه‌ای	۴	۱۸-۲۱	۰.۶۰۵
۴	عوامل مالی و اقتصادی	۷	۲۰-۲۸	۰.۶۱۸
۵	تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی	۷	۲۹-۳۵	۰.۶۱۷
۶	رفع مشکلات و موانع پژوهش	۵	۳۶-۴۰	۰.۶۵۱

به منظور تست کفایت داده‌ها و اینکه داده‌ها کفایت لازم برای تحلیل عاملی را دارند یا نه، آزمون KMO بارتلت انجام گردید، سپس تحلیل عاملی از نوع اکتشافی انجام شد. بر اساس

^۱ - convergent validity

^۲ - Aston - Geissler Index

این آزمون، هریک از سؤالات مربوطه باید بتوانند حداقل ۵۰ درصد واریانس کل را تبیین کنند. نتیجه آزمون KMO به شرح جدول ذیل بدست آمد:

جدول ۴. نتایج آزمون KMO بارتلت

KMO	آماره خی دو	سطح معناداری
۰/۹۳۲	۸۰۲۲/۱	۰۰۰

همانطور که ملاحظه می شود با توجه به سطح معناداری آزمون ۰۰۰، چون مقدار KMO از ۰.۵ بیشتر است پس داده ها کفایت لازم جهت تحلیل عاملی را دارند. نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد بار عاملی مؤلفه ها همگی از ۰.۵ بزرگ تر هستند لذا همگی معنادار بوده و توانسته اند مؤلفه ها (عوامل) را به خوبی تبیین نمایند.

سؤال دوم پژوهش: وضعیت موجود مشارکت اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی (واحدهای دانشگاهی استان تهران) در فعالیتهای پژوهشی، چگونه است؟ محقق به منظور مشخص نمودن وضعیت موجود مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیتهای پژوهشی، رتبه هر کدام از عوامل را بر اساس دیدگاه پاسخ دهندگان و با استفاده از شاخص رتبه بندی فریدمن، به شرح ذیل تعیین نمود.

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن

آزمون فریدمن	
تعداد نمونه	۴۱۵
مجذور کای	۱۹۱۱/۲۱۶
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

از آنجا که در جدول فوق، سطح معناداری آزمون ۰۰۰ بوده و از سطح خطا (۰.۵) کوچک تر است، لذا رتبه بندی عوامل در وضعیت موجود معنادار بوده و محقق مجاز به انجام این رتبه بندی می باشد. نتایج رتبه بندی عوامل، در جدول زیر ارائه گردیده است:

جدول ۶. آزمون رتبه بندی فریدمن در خصوص رتبه هریک از عوامل در وضعیت موجود

متغیر	میانگین رتبه	رتبه (اهمیت)
عوامل اداری و سازمانی	۴.۹۵	۲
عوامل اجتماعی و فرهنگی	۵.۹۰	۱
عوامل فردی و حرفه ای	۱.۲۳	۶
عوامل مالی و اقتصادی	۳.۴۳	۴
تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی	۳.۶۳	۳
رفع موانع و مشکلات پژوهش	۱.۸۱	۵

سؤال سوم پژوهش: درجه تناسب مدل پیشنهادی (از نظر متخصصان) به چه میزانی می باشد؟

برای تعیین اعتبار و تناسب مدل طراحی شده، محقق از شاخص‌های روایی همگرا،^۱ AVE یا متوسط واریانس استخراج شده و شاخص روایی تشخیصی (معیار فورکر- لارکر^۲) و برای تعیین کیفیت مدل طراحی شده از شاخص اشتراک یا CVcom^۳ و شاخص افزونگی، شاخص استون-گایسلر^۴ یا CVred استفاده نمود. جداول ذیل نتایج محاسبات مربوط به اعتبار و کیفیت مؤلفه‌های مدل پیشنهادی را با استفاده از ذروش‌های فوق نشان می‌دهد:

جدول ۷. نتایج آزمون شاخص روایی همگرا، AVE، یا متوسط واریانس استخراج شده

نام عامل	AVE
عوامل اداری و سازمانی	۰/۸۹
عوامل اجتماعی و فرهنگی	۰/۷۳
عوامل فردی و حرفه‌ای	۰/۷۶
عوامل مالی و اقتصادی	۰/۴۸
تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی	۰/۸۲
رفع موانع و مشکلات پژوهش	۰/۵۵

نتایج آزمون شاخص روایی همگرا، AVE یا متوسط واریانس استخراج شده نشان داد که بطور کلی تمامی متغیرها بجز عوامل مالی و اقتصادی مورد تأیید است. از آنجا که در مورد عوامل مالی و اقتصادی نیز مقدار $AVE = 0.48$ و نزدیک به 0.50 می‌باشد پس می‌توان گفت این شاخص، عوامل مالی و اقتصادی را نیز با فاصله بسیار کمی از مقدار قابل قبول (۰.۵۰)، تأیید می‌کند. لذا مدل در حالت کلی مورد تأیید می‌باشد.

جدول ۸. نتایج آزمون روایی تشخیصی (معیار فورکر لارکر) جهت تعیین کیفیت مدل

عوامل اداری و سازمانی	عوامل اجتماعی و فرهنگی	عوامل فردی و حرفه‌ای	عوامل مالی و اقتصادی	تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی	رفع موانع و مشکلات پژوهش
۰.۵۲	۰.۳۲	۰.۴۹	۰.۵۴	۰.۷۰	۰.۷۲
۰.۴۳	۰.۸۱	۰.۵۴	۰.۵۹	۰.۷۰	۰.۸۴
۰.۴۴	۰.۷۲	۰.۵۸	۰.۷۲	۰.۵۸	۰.۷۲

1 - Average variance Extracted

2 - forker & larker

3 - convergent validity

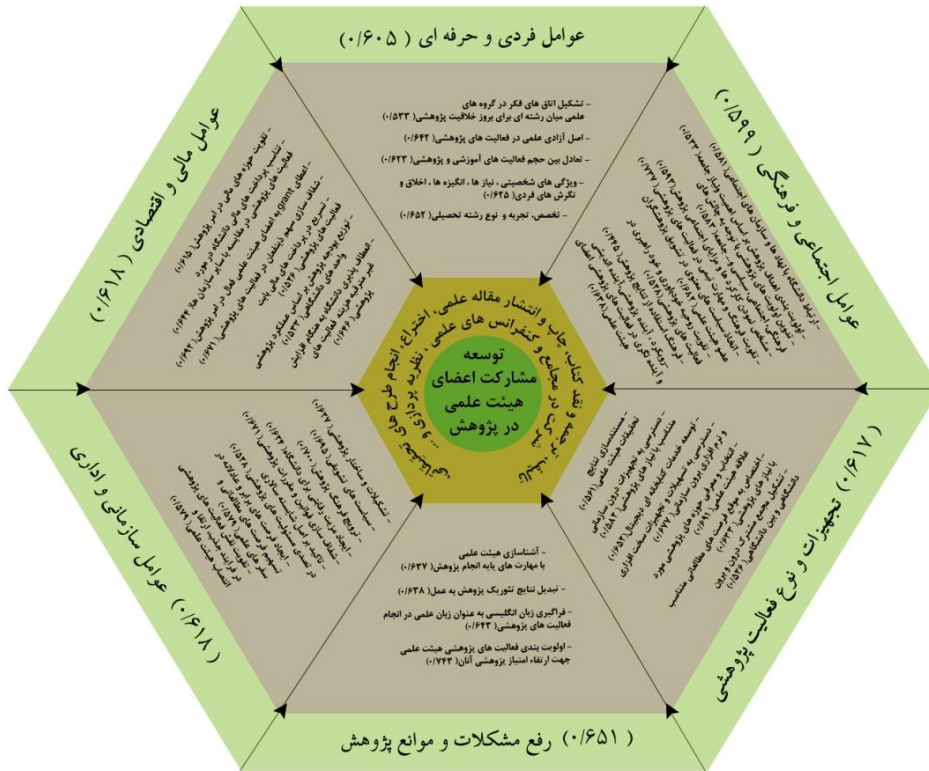
4 - Aston – Geissler Index

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می شود، مقدار شاخص روایی تشخیصی محاسبه شده (معیار فورکر لارکر) در مورد مؤلفه های مدل، بسیار نزدیک به ۰.۵۰ و یا بالاتر از ۰.۵۰ می باشد، لذا کیفیت مدل مورد تأیید می باشد. جدول زیر نتایج اجرای شاخص اشتراک یا CVcom و شاخص افزونگی، شاخص استون- گایسلر یا CVred را بر روی عوامل ۶ گانه مدل طراحی شده نشان می دهد.

جدول ۹. شاخص اشتراک یا CV.com و شاخص افزونگی استون- گایسلر یا CV.red

متغیر	CVcom	CVred
عوامل اداری و سازمانی	۰/۰۸	۰/۰۶
عوامل اجتماعی و فرهنگی	۰	۰/۲۴
عوامل فردی و حرفه ای	۰/۱۷	۰/۴۰
عوامل مالی و اقتصادی	۰/۱۱	۰/۳۴
تسهیلات و نوع فعالیت پژوهشی	۰/۲۵	۰/۲۵
رفع موانع و مشکلات پژوهش	۰/۴۹	۰/۴۱

نتایج مندرج در جدول فوق نشان می دهند، شاخص های کیفیت برای تمامی عوامل (بجز شاخص اشتراک در عوامل اجتماعی و فرهنگی) تأیید کننده کیفیت مدل هستند. لذا می توان نتیجه گرفت که بطور کلی مدل ارائه شده، از لحاظ شاخص های فوق دارای کیفیت لازم می باشد. در نهایت محقق با توجه به یافته های پژوهش، مدل زیر را برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت های پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی ارائه می نماید:

نمایشگر-۱: مدل پیشنهادی برای توسعه مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی

بحث و نتیجه گیری

محقق طی آزمون‌های مختلف به شرحی که در بخش تجزیه و تحلیل ذکر گردید، مدل و ابعاد آن را از تمامی ابعاد مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داد. بررسی در این مورد نشان داد که، دیدگاه پاسخ دهندگان در مورد وضعیت مشارکت اعضای هیئت علمی در حالت موجود با حالت مطلوب اختلاف دارد و تمامی عوامل شناسایی شده توسط محقق، در مدل مؤثر بوده و به خوبی هدف تحقیق را پوشش می‌دهند. آزمون‌های مختلف نیز اعتبار و کیفیت کلی مدل طراحی شده را تأیید نمود. در نهایت محقق عوامل شناسایی شده را رتبه بندی کرده و اولویت آنها را از دیدگاه پاسخ دهندگان طبقه بندی کرده است. پژوهشگر ضمن تأیید پایایی (دقت) و روایی (اعتبار) مدل، مدل نهایی را ارائه داده تا در راستای این نتایج پژوهشگران بعدی بتوانند

تحقیقاتی در این زمینه انجام دهند. پایداری متغیرها بوسیله آلفای کرونباخ در حد ۹۷٪ تأیید گردید. در مورد اعتباریابی مدل، پژوهشگر از سه شاخص استفاده نمود. اولین شاخص متوسط واریانس استخراج شده است که شاخص روایی همگراست این شاخص نشان دهنده تبیین بیش از نصف واریانس متغیرهای پنهان بوسیله گویه هایش است. بر اساس این شاخص در واقع گویه ها توانسته‌اند بخوبی متغیرهایشان را در حد بالای ۵۰٪ تبیین کنند. دومین شاخص روایی تشخیصی است که اعتبار مدل را در سطح متغیرهای پنهان مورد تأیید قرار داده است. سومین معیار شاخص‌های کیفیت مدل هستند. اولین شاخص کیفیت، شاخص افزونگی مدل است مثبت بودن این شاخص نشان دهنده توانایی مدل در پیش‌بینی بوسیله گویه‌های هر متغیر است. شاخص بعدی شاخص افزونگی است چون مقدار این شاخص برای تمامی متغیرها از صفر بزرگتر است پس می‌توان گفت مدل دارای کیفیت بوده و در نهایت اعتبار مدل مورد تأیید است.

تجزیه تحلیل نتایج پژوهش تأثیر هر کدام از زیر مؤلفه‌های فوق الذکر را در میزان مشارکت اعضای هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی دانشگاهها مورد تأیید قرار داد نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی صورت گرفته در مورد هر کدام از سؤالات پژوهش در این خصوص نیز نشان داد که همه بارهای عاملی بزرگتر از ۵۰٪ بوده و توانسته‌اند حداقل ۵۰٪ از واریانس کل را تبیین نمایند. این نتایج با یافته‌های سایر پژوهشگران از جمله، حسین پور (۱۳۹۰)، کاظمی، روشن و بنی اسدی (۱۳۸۹)، حجازی و بهروان (۱۳۸۸)، کفاشی (۱۳۸۷)، سلیمانی و شکویی (۱۳۸۷)، عبدی (۱۳۸۳)، منصوری (۱۳۸۰)، هرچگانی و یارمحمدیان (۱۳۷۸)، بختیاری (۱۳۷۵)، حسینی و شمسایی (۱۳۷۵)، بقایی (۱۳۷۸)، علمداری و افشون (۱۳۸۲)، برکوینز (۲۰۰۴)، کاریون و همکاران (۲۰۰۴)، کاترلیک و همکاران (۲۰۰۲)، بلاکبرن و لورنس (۱۹۹۵)، نفریتی (۲۰۰۳)، هاگمن (۲۰۰۱) در این زمینه همخوانی و هماهنگی دارد. در عین حال نتایج یافته‌های مزبور با نتایج یافته‌های عزیزی (۱۳۹۲)، مظلومیان، زندی فر و رستگار (۱۳۸۹) و رجایی پور و رحیمی (۱۳۸۷) که در پژوهش‌های خود صرفاً به عوامل اداری و سازمانی تأکید داشته‌اند، تناسب چندانی ندارد.

در راستای نتایج بدست آمده پیشنهاداتی به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

- ۱- در مورد عوامل اداری و سازمانی پیشنهاد می‌شود، دانشگاه به منظور مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیت‌های پژوهشی، از تشریفات زائد اداری پرهیز کرده، حمایت علمی لازم را از پژوهشگر انجام دهد. همچنین مطابق با ضوابط از اعضای هیات علمی حمایت کند.
- ۲- در مورد عوامل اجتماعی و فرهنگی پیشنهاد می‌شود متناسب با فضای فرهنگی کشور پژوهش‌ها انجام شود در این راستا توجه به فضای علمی جامعه و هنجارهای اجتماعی بسیار مهم است. همچنین پیشنهاد می‌شود تیم‌های پژوهشی مورد حمایت و تأمین مالی قرار گیرند.
- ۳- در خصوص عوامل فردی و حرفه‌ای پیشنهاد می‌شود فعالیت‌های پژوهشی متناسب با رشته و تخصص اعضا انتخاب شود. پژوهشگر در هنگام فعالیت‌های پژوهشی بصورت مستقل عمل کرده و دانشگاه نیز ساعات آموزشی موظف وی را به نفع مشارکت بیشتر عضو هیات علمی در فعالیت‌های پژوهشی کاهش دهد.
- ۴- تقویت و بهبود حمایت مالی و اقتصادی از پژوهشگران عضو هیات علمی. در این راستا بایستی حق الزحمه فعالیت‌های پژوهشی مناسب بوده و بموقع پرداخت شود. در واقع فضای پژوهشی باید بگونه‌ای باشد که اعضای هیئت علمی بدون طی مراحل پیچیده اداری و اتلاف زمان از مزایای مالی فعالیت‌های پژوهشی بهره مند شوند. اعطای تسهیلات با توجه به نوع فعالیت پژوهشی در این زمینه پیشنهاد می‌گردد.
- ۵- مستند سازی نتایج تحقیقات و فعالیت‌های مشترک صنعت و دانشگاه (در قالب کتاب، CD، بارگذاری در سایت‌ها، چاپ در مجلات معتبر علمی-پژوهشی و...)، تأمین تجهیزات آزمایشگاهی، در دسترس قرار دادن منابع علمی مورد نیاز و در اولویت قرار دادن اعضای هیئت علمی پژوهشگر در استفاده از تسهیلات مرتبط با موضوع پژوهش از جمله پیشنهادات دیگر محقق می‌باشد.
- ۶- جهت رفع موانع و مشکلات پژوهش پیشنهاد می‌شود، تشریک مساعی و همکاری بین دانشگاهی، هماهنگی و سرعت بخشی به روند انجام فعالیت‌های پژوهشی تسهیل گردد. آشنا ساختن تمام اعضای هیات علمی تمام وقت با روش تحقیق به عنوان مهارت پایه در انجام فعالیت‌های پژوهشی در پنج سال اولیه خدمت از طریق برگزاری دوره‌های ضمن خدمت حضوری و مجازی، انتشار کتابچه راهنما، تهیه و ارائه بروشورهای آموزشی به اعضای هیات

علمی، از دیگر اقداماتی است که در راستای توسعه مشارکت استادان دانشگاهها در فعالیت‌های پژوهشی توسط محقق توصیه می‌گردد.

۷- در پایان پیشنهاد می‌شود، محققان بعدی با توجه به مدل ارائه شده، در سایر دانشگاهها کشور از قبیل دانشگاههای دولتی، دانشگاه پیام نور، دانشگاه علمی-کاربردی نیز چنین پژوهشی را انجام دهند. مسئولان پژوهشی و مدیران دانشگاهها بویژه دانشگاه آزاد اسلامی با اطمینان خاطر از صحت و اعتبار نتایج این پژوهش، از مدل ارائه شده برای توسعه مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیت‌های پژوهشی استفاده نمایند تا شکاف میان وضع موجود و وضع مطلوب در مورد فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه به حداقل ممکن رسیده و یا کاملاً از بین برود.

منابع

- توکل، محمد. (۱۳۹۰). **جامعه‌شناسی علم**، تهران، انتشارات قومس
- ریتزر، جورج؛ گودمن، داگلاس جی، (۱۳۹۰)، **نظریه جامعه‌شناسی مدرن**، ترجمه: خلیل میرزایی و عباس لطفی زاده، تهران، انتشارات جامعه‌شناسان
- روشه، گی. (۱۳۷۶). **جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز**. ترجمه دکتر عبدالحسین نیک‌گهر. تهران، موسسه انتشاراتی تبیان
- سبحانی نژاد، مهدی و افشار، عبد الله. (۱۳۸۸). "مانع‌زدایی از نهضت تولید علم راهکاری بنیادی در نوآوری فعالیت‌های پژوهشی دانشگاهی"، فصلنامه علمی ترویجی **مدیریت در دانشگاه اسلامی**، سال سیزدهم شماره ۲۱، ص ۴
- سجادیان، سید محمد. (۱۳۸۵). "نقش دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی در ارتقاء علوم انسانی"، ویژه‌نامه کنگره ملی علوم انسانی: وضعیت امروز، چشم‌انداز فردا، تهران، صص ۲۴-۳۴
- سیف، علی اکبر. (۱۳۸۸). **روانشناسی تربیتی**، تهران، انتشارات رشد.
- شفیع زاده، احسان، جمالی پاقلعه، مرتضی. (۱۳۹۱). "رویکرد تحلیلی - مقایسه‌ای به تحقیق و توسعه در ایران و چند کشور پیشرفته". **فصلنامه تخصصی پارکها و مراکز رشد**. سال هشتم. شماره ۳۱، صص ۲۱-۲۵
- صبوری، علی اکبر. (۱۳۸۷). "تولید علم ایران در سال ۲۰۰۸"، **فصلنامه رهیافت**، شماره ۴۳، صص ۲۱-۳۸
- ظهور، علیرضا و فکری، علیرضا. (۱۳۸۱). "موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران"، **فصلنامه پایش**، سال دوم، ش ۲، صص ۱۲۰-۱۱۳
- عزیزی، نعمت الله. پارسا، سید احمد. (۱۳۹۰). "آسیب‌شناسی نا کارآمدی تحقیقات در علوم انسانی"، خلاصه مقالات اولین همایش بین‌المللی آموزش عالی دانشگاه کردستان.

- فیض، داوود. (۱۳۸۵). "بررسی جایگاه علوم انسانی در نظام آموزشی، پژوهشی و مدیریتی کشور و ارائه راهکارهای ارتقای آن با استفاده از مدل SWOT"، **فصلنامه کنگره ملی علوم انسانی**: وضعیت امروز، چشم انداز فردا، تهران: ۲۴-۲۴ اسفندماه
- فردلانبرگ و بورلی ایربای. (۱۳۹۰). "شیوه نگارش موفقیت آمیز پایان نامه (فوق لیسانس) و رساله (دکتری): نکات و راهبردهایی برای دانشجویان علوم اجتماعی و علوم رفتاری"، ترجمه، تهران: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- قورچیان، نادر قلی و همکاران. (۱۳۹۳). "پیوند بین آموزش و پژوهش در دانشگاهها ی برتر جهان: مطالعه مروری با ارائه یک الگوی مفهومی"، **مجله آموزش در علوم پزشکی**. دوره ۱۴. شماره ۸ صص ۱۴-۱۷
- قانع‌راد، محمدامین. (۱۳۹۱). **وضعیت اجتماع علمی در رشته‌های علوم اجتماعی**، تهران: انتشارات سمت
- Henseler, Jörg; Hubona, Geoffrey; Ray, Pauline Ash (2014). Using PLS path modeling in new technology research: updated guidelines. **Industrial Management & Data Systems**, 116 (1), in print.
- Henseler, Jörg; Ringle, Christian M.; Sarstedt, Marko (2009). Testing measurement invariance of composites using partial least squares. *International Marketing Review*, accepted for publication
- Fornell, C., & Larcker, D. (1981). Evaluating structural equation models within observable variables and measurement error. **Journal of Marketing Research**, 18(3), 39-50
- Wichian, S. N., Wongwanich, S. and Bowarnkitiwong, s. (2009), **Factors Affecting Research productivity of faculty members in Government universities**. *Lisrel and Neural Network Analyses*, 30, 67-78. www. The aiscien.info [31/01/2011
- UNESCO. (1996). **world science report**. unescopublications. pp. 218, 264
- Merton R. (1996). **on social structure and science**. the university of Chicago press. ISBN 0-226-52070
- Blumer, (1977). **stuatuas of science and sociology of science in perspective in the sciologyof science**. New York: john wiley and sons.